

VŠICHNI TADY LŽOU

VELKÉ ZMATKY VE SVATÉ ZEMI

JIŘÍ KALÁT

Všichni tady lžou

Velké zmatky ve svaté zemi

Jiří Kalát

VŠICHNI TADY LŽOU

VELKÉ ZMATKY VE SVATÉ ZEMI

Jiří Kalát

© Jiří Kalát, 2026 © BWT Bros, s. r. o., 2026. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoliv způsobem bez písemného souhlasu autorů. Jakože fakt!

epub - ISBN: 978-80-909502-7-6

mobi - ISBN: 978-80-909502-8-3

pdf - ISBN: 978-80-909502-9-0

Contents

Poděkování

Úvodní slovo

Září

Vítejte v Izraeli: alkoholické vystřízlivění
z knižních představ..... 15

Říjen

Pivo, maso a Palestina..... 38

Říjen

Když se leze do pekla, má se tam lézt v zimě..... 45

Listopad

Tři kroky od smrti..... 59

Listopad

Kapitola o tom, co se rodičům neříká..... 72

Prosinec

Zásnuby bez výstřelů..... 80

Prosinec

Smutně nepovedený konec roku..... 91

Leden

Klášter, hyeny a pan prezident..... 99

Leden

Dva světy: Susya a Susya..... 112

Únor	
Písek, duchové a ušmatlané nohy.....	126
Únor	
Izraelské platidlo číslo jedna: HOLOCAUST.....	153
Březen	
Zapomenutý hrad a vzpomínka na miny.....	161
Březen	
Osadníci na prodej.....	167
Duben	
Velkopáteční křesťanská válka.....	177
Duben	
Rozdílné tváře charedim.....	183
Květen	
A ve stínu zdi se skrývala překvapení.....	194
Květen	
A vzduch se změnil v oheň.....	204
Červen	
Pět dní pekelného stereotypu.....	216
Červen	
Na okupačním představení.....	225
Červenec	
Lifta: Mizející odkaz historie palestinsko-izraelské historie.....	230

Červenec

V díře ďáblově pod Svatým městem..... 235

Srpen

Na návštěvě mezi jeruzalémskými tučňáky.....246

Srpen

Teroristé v Negevu..... 252

Září

GAZA: místo odkud je těžké odejít.....256

Jen pár slov závěrem

Slovníček

Vždy se mě lidé ptali, jak je možné, že mohu relativně hodně cestovat. Moje odpověď byla vždy jednoduchá: „Mám podporu těch dvou nejlepších lidí na světě.“ Tak to bylo tehdy a je tomu i nyní. Přestože se mnou mnohdy nesouhlasili, vždy byli na mé straně. Takže tuto knihu bych rád věnoval svojí mamce Marii Podhrázské a tátovi Jiřímu Kalátovi. Díky moc za všechno.

PODĚKOVÁNÍ

Většinu toho, co na následujících stránkách popisuji, bych nezvládl prožít bez skvělého kamaráda Floriana Bieringera, který mě nejenom často doprovázel, ale mnohdy mě do některých těch šíleností i namočil.

(Das meiste, was ich auf den folgenden Seiten beschreibe, wäre nicht ohne meinen großartigen Freund Florian Bieringer möglich, der mich nicht nur oft begleitete, sondern mich auch oft in den Wahnsinn getrieben hat.)

Během mého pobytu v Jeruzalémě mi hodně informací, rad a zkušeností předal Břetislav Tureček, a přestože se na některých věcech neshodneme, byl mi vždy skvělým průvodcem a kamarádem.

S finální úpravou knihy mi pomáhala Lenka Hrabalová, šílená ženská, co se nebojí snad ničeho a jejíž znalosti Blízkeho východu ty mé převažují snad ve všech směrech. Stejně tak Kristýna Bartošová, cestovatelka a pohodářka, přidala spoustu skvělých postřehů a poznámek.

Velký dík patří Ele Prokopové, která si dala práci s korekturami a editací textu. Během několika let, co byla kniha v šuplíku, ji četlo několik dalších lidiček, kteří připojili své komentáře připomínky atd., i vám všem moc děkuji. Velký dík patří Matouši Pavlíkovi.

Na závěr musím poděkovat Petru Juračkovi, za jeho nakopnutí k vydání této knihy. Jeho věta referující o mém pobytu ve Svaté zemi byla opravu inspirující: „Pořád jsem přemýšlel o tom, co jsi v tom Vatikánu rok dělal“.

Se skřípotem se zavřely těžké železné dveře. Nad hlavou se mi tyčí několikametrová betonová zed' zdobená strážními věžemi izraelské armády. Světélka na kamerách zlověstně blikají a já cítím, jak mě skrze ně sledují ostrážité pohledy ochranky izraelskopalestinského hraničního přechodu Erez. Opět v Gaze, tentokrát však nedobrovolně. Když jsem před dvěma dny procházel tímto místem směrem z Izraele, v mém pasu bylo vízum a na krku se mi houpal novinářský průkaz. Nyní je v cestovním dokladu červené přeškrtnuté razítko, ještě přetištěné jinýma dvěma, které říkají „do Izraele vstup odepřen.“ Co se stalo nevím, nikdo mi nic nevysvětlil, jen mě muži v uniformách s Davidovou hvězdou na rameni vyvedli zpět do pásma, které ovládá militantní hnutí Hamás. Novinářský průkaz nepomohl, stejně jako prosby i hrozby. Nezbývá mi tedy nic jiného, než projít tunelem z pletiva přes území nikoho a doufat, že se vše v nejbližších dnech vysvětlí. Byla to dlouhá cesta až sem a možná bude ještě delší zpět. Dvanáct měsíců v zemi zmítané neklidem, který trvá již několik desetiletí. Nebylo by ale špatné, začít vyprávět tento příběh od začátku.

ÚVODNÍ SLOVO

„To bylo pěkně pesimistické proroctví, nebylo by něco optimističtějšího?“ ptám se.

„Optimisté z téhle země už dávno odešli“, odpověděla.
Vesnice Daika, členka EAPPI, nad rozvalinami právě
zbourané části palestinské školy.

Historické, politologické, náboženské i geografické znalosti regionu, pár přečtených cestovatelských průvodců k tomu a hromady novinových článků, to všechno jen pro začátek jako nezbytný úvod. Kdo kdy vládl, kdo s kým válčil, kdy jaká strana nabídla či porušila příměří a podobně. Tyto informace o Svaté zemi se mi před mojí cestou usídlily v hlavě a čekaly na doplnění. Velká cesta do hlubin palestinsko-izraelského konfliktu mohla začít.

Na konci jednoho léta mé letadlo přistálo v Tel Avivu a nastal šok. „Tohle není Blízký východ, tohle je Evropa,“ proletělo mi na vteřinu hlavou a oči hledaly ceduli s názvem letiště. Žádná chyba, stál jsem opravdu v Izraeli. Na první překvapení rychle navazovaly další, tvrdší i lehčí. Spojily se v sérii událostí, které se podobaly fackám – ovšem spíše medvědí tlapou než lidskou dlaní – a několik z nich se opravdu těžko rozdýchávalo. Tato překvapení a facky se táhly celými dvanácti měsíci mého putování po této zvláštní, zmatené a matoucí zemi.

Kontext, zkušenost a vlastní poznání mi ukázaly věci, o kterých se málokde píše. Měnily, utvářely a zase bouraly názory, přesvědčení i stoprocentní jistoty, které jsem měl. Jedna věc se mi v hlavě ustálila skoro ihned. Mnoho novinářů, kteří píšou o Blízkém východě, tam zřejmě nikdy nebyli. A když, tak maximálně během dovolené v egyptské Hurghádě. Čím více mé podrážky šoupaly místní písek a asfalt, tím více jsem viděl v mnoha textech

snahu vše zaškatulkovat, zjednodušit, učinit černobílým. Pro chápání místní situace prostě pohroma.

Seděl jsem u stolů sionistů, antisionistických židů, pravicových i levicových aktivistů, sekulárních muslimů, obyčejných Palestinců i místních křesťanů. Mnoho lidí bylo milých a pohostinných, unavenému poutníkovi často nabídli nejenom jídlo a pití, ale i místo k přespání a užitečné rady. Kameny po mně házely jak palestinské děti poblíž vesnice al-Ubeidiya (holt vypadám jak osadník), tak ty židovské v Hebronu (zapomněl jsem si sundat červeno-bílou kufiu).

Politici, historici, aktivisté i někteří novináři se snaží přesvědčit veřejnost o své pravdě. Ta může být propalestinská, či proizraelská, nebo taky úplně jiná. Mezi lidmi se ale rozdělení na ty dobré a zlé rychle ujalo. Pod některými z mých článků na webu jsou názory, u kterých jako bych se ocitl někde v temných uličkách pražských Stínadel a potkal chlapíka se špendlíkem se žlutou hlavičkou na klopě. „Volíš Losnu, a nebo Mažnáka?“ ptal by se zuřivě. Ta jednoduchost je děsivá.

Neexistuje nic jako prototyp hodného či zlého Žida, ani teroristy a oběti Palestince. Jsou jenom lidé na obou stranách velkého plotu, z části ho tvoří beton a z části ostnatý drát. Však nejsilnější a nejpevnější překážka je v hlavách. Politici mluví o číslech, počtech a procentech. Lidský faktor jako by se vytratil. Možná ještě ve statistikách mrtvých, obětí konfliktu, tam se hodí obou stranám. V rámci propagandy nezapomenou příznivci Palestiny i Izraele zmínit každého mrtvého jedince či mučedníka. Dobro a zlo. Pravda a lež. Spravedlnost a trest. Tak tato slova se nesou nad Svatou zemí už přes šedesát let, již od chvíle, kdy první sionistické myšlenky spatřily světlo světa.

Skoro 370 dní jsem měl možnost, a vlastně i značné privilegium, žít, toulat se i poznávat Izrael a stejně tak mi bylo dáno prožít si i Palestinu. Výsledek? Popravdě

dost žalostný. Rok uběhl jako voda a já odjížděl ještě zmatenější, než jsem byl při svém příjezdu. Z toho vlastně plyne i úloha této knihy. Nebudu se v ní mnoho zabývat politickými či právními problémy. Někdy se pokusím nastínit problémy dané oblasti či regionu, ve kterém se příběh odehraje, ale to pouze v rámci jeho ukotvení do kontextu. To, co se bude odvíjet na dalších stránkách, jsou pouze příběhy, které se staly a lidé, kteří mi zkřížili na mých putováních s krosnou cestu. Celkem jich je dvacet čtyři. Každý měsíc na Blízkém východě mapují dvě kapitoly, dva příběhy, jež formovaly můj pobyt v této úžasné krajině. Někdy může působit uspořádání knihy trochu nesourodě, ale život takový prostě někdy je, občas bývá divoký a někdy je prostě obyčejný a nudný. Situace totiž nepřicházejí, tak jak bychom si je přáli, ale tak, jak se dějí. Je jen na nás chytit se příležitosti a žít. Myslím, že se mi to celkem dařilo.

Nic víc a nic méně.

Pravda si tu hraje s každým na schovávanou. Nejde ani tak o to, že by lidé lhali úmyslně, ale síla propagandy a vlastní touhy po porozumění vede občas každého k úpravě pravdy ve svůj prospěch. Berte to tak, prosím. Každá výpověď je pouze názorem jednotlivce vsazená do daných událostí a kontextu. Pokud někdo nebude souhlasit s mými pohledy na věci, které se v knize objeví, jeho právo. Já mu ho brát nebudu. Má slova totiž nebudou objektivní. Ve chvíli, kdy stojíte v ruinách rozbořeného palestinského domu, kde vás ještě před několika dny hostili kávou, nemyslíte objektivně. Stejně tak, když v Hebronu na checkpointu nenajdete izraelského vojáka, který si vždy říkal o cigaretu, a to jenom proto, že po něm nějaký mladík hodil kámen. A trefil se. Objektivita a pravda se těžko hledají ve zničených obydlích, na ukradených polích, vypálených strážnicích či bouřlivých barech Tel

Avivu. Obě zmizely s časem a se všemi křivdami, které si obě strany způsobily.

Čtěte a uvidíte, že nic není černé, anebo bílé.

Napsáno jeden listopadový den v Budapešti

ZÁŘÍ

VÍTEJTE V IZRAELI: ALKOHOLICKÉ VYSTRÍZLIVĚNÍ Z KNIŽNÍCH PŘEDSTAV

„Dávej si pozor, všichni tady lžou.“

Břetislav Tureček, blízkovýchodní zpravodaj ČRO, při našem prvním setkání v Jeruzalémě

Tady ne, takhle by to nešlo,“ křičí na mě ochranka baru, jehož jméno nedokážu přechytit. Není to opilostí, ale spíše hebrejskými písmeny, která se přede mnou rozkládají a znovu spojují v prozatím neobjeveném systému. Tečky, čárky, obloučky, moc smyslu mi to nedává. Na druhou stranu je to to jediné, co tu působí exoticky. Bez nich bych si připadal jako někde v Praze před hudebním klubem. Chlap si zřejmě myslí, že mám v plánu se vyzvracet přímo před vchodem a poničit jim už tak sešlou fasádu. Já však pouze potřebuji čerstvý vzduch, na chvíli se zastavit a vypadnout z kolotoče posledních pár hodin. Nevyspání a tři piva sice už udělaly své, ale mozek mi stále ještě pracuje, i když je toho na něj nějak moc.

Sedím zády opřený o zeď někde uprostřed Tel Avivu a pozoruji svoje bezprostřední okolí. Hospody, bary, fast foody a trafiky, sem tam nějaký ten v noci otevřený obchod. Kolem procházejí lidé. Na první pohled obyčejní „Evropané“, žádné specifické oblečení, líčení či něco podobného.

Je to asi tak pět šest hodin, co moje letadlo přistálo ve Svaté zemi, přesněji na letišti Ben Guriona. Několik mých posledních měsíců na univerzitě patřilo studiu Izraele a Palestiny, politiky, konfliktu a historie. Nějak mi uniklo, že se i přes značně divoký mediální obraz jedná o ve

skrze normální zemi, kde mimo teroristů a náboženských fanatiků žijí i obyčejní lidé.

Právě okolo prošla dívka v minisukni, sladce se usmála, zavlnila v bocích a zapadla do míst, odkud já přišel. Podstatná část nader vyskakujících z výstřihu byla pokryta třpytkami a obličej vymalován několika vrstvami líčidel. Ženy v židovském státě jsem si přeci jenom představoval malinko jinak, možná více upjaté nebo cudné. Nevím, ale tohle mi do obrazu státu, kde náboženství hraje velice silnou roli, moc nesedí. Nebyla to jediná věc, která dokázala rozhodit jisté návyky a stereotypy zašité hluboko v mé mozkové kůře. Všechno bylo tak odlišné od toho, co mělo podle mých představ vypadat jako stát Izrael, a přitom tak stejné jako prostředí, ze kterého jsem sem přivandroval. „Tohle přece není Blízký východ, nebo alespoň ne ten, za kterým jsi přijel!“ dost silně křičí moje vědomí.

Má pravdu, něco podobného jsem vážně nečekal. Ne, že bych předpokládal pouze muže v černém oblečení s pejzy, ženy zahalené od hlavy až k patě a ušmudlané děti pohánějící povoz s oslíkem. Ale přeci jenom mi tu tyto obrazy trochu chybějí. Poskytly by pocit jistoty, že jsem ve správné zemi. Místo toho se tu do nebe zvedají mrakodrapy, moderní autobusy křižují ulice a restaurace míchají chutě z celého světa a pro místní společnost jsou naprostou samozřejmostí. Tel Aviv je „městem hříchu“, jak ho nazývají obyvatelé z jiných částí Izraele. Během své stoleté existence si vysloužil pověst místa zábavy, otevřenosti a nevázanosti. Tak tady sedím, nabyt vědomostmi o místním konfliktu a politice, jenže kde to vlastně jsem, na to si budu muset teprve odpovědět.

„Hej, jsi v pořádku?“ ozve se mi za zády hlas Mika. Žije tu již několik let a uvolil se být mým průvodcem v prvních nejistých krocích v zemi, o které mnozí lidé mluví jako o „tavícím kotli náboženství“ či „válečné zóně střetu civilizací“. Pomalu se zvedám a přemýšlím, jestli bych šel raději zpět do baru, anebo spát. „Dáme ještě

jedno a povalíme domů,“ usměje se Mike na celé kolo. Moc se nebráním, trocha alkoholu jistě neuškodí a třeba bude všechno vypadat zítra lépe.

Za barem se mezitím vyměnili barmani, přesněji barman s barmankou. Krásná Etiopanka se smála na nás oba. Je pravda, že v baru byli ještě další tři lidé, ale ti seděli na opačné straně místnosti, takže vlastně ani nebylo na koho jiného se smát. Únava opadla, a když nabídla panáka vodky na přivítanou, ani jeden z nás neprotestoval. „Moji rodiče přišli z Etiopie. Já už jsem se narodila v Izraeli, ale stejně jako bych sem nepatřila. Jsem černá a mnozí lidí to vnímají jako vadu, a to i když jsem Židovka,“ stěžuje si v poloprázdném baru. Druhou a třetí vodku už ani nevnímám, a jelikož i ona pije s námi, nedělám si příliš starostí. Do baru vešlo několik mladých lidí, tipoval bych je tak na čtrnáct let. Až když se přiblíží a je možné si je v setmělé místnosti pořádně prohlédnout, si uvědomuji, že dva poslední, holka a kluk, mají na sobě armádní uniformy. Zvláštní. Mike platí další rundu a „čirou náhodou“ při tom ukazuje diplomatický průkaz. Nevím, kam tím míří, tak do sebe kopnu svoji sklenku a věnuji se dál nově příchozím. Přeci jim musí být více, když už slouží u vojska. Nevypadají.

„On je takhle normálně zamlklý a uzavřený,“ slyším za zády povídat Mika, „právě se vrátil z Afghánistánu, kde dělal ambasadora. Před tím byl pár let v Iráku. Je z toho malinko vyřízený. Viděl děsivé věci. Dělán mu řidiče, aby si to trochu užil a dal se dohromady, než se bude muset vrátit,“ pokračuje k mému zděšení. Už se mi plete jazyk a nejsem si jistý, jak se z toho vykecám. Ani v jedné z těch dvou zemí jsem nikdy nebyl a v nejbližší době se tam asi nepodívám. Přesto se otočím zpět na barmanku se ztrápeným pohledem a objednáám další pivo. Snažím se hrát přiřazenou roli, jak nejlépe mohu bez toho, abych moc lhal.

Barmanka se výrazně změnila, je velice milá a přívětivá, dokonce dostávám i dalšího panáka, tentokrát na lepší náladu. Směje se na celé kolo a dokonce mě, netanečníka, vytáhne na parket. Vše se celkem daří. Tedy až do chvíle, kdy se zamotám do složitého milostného příběhu s tragickým koncem. Ona mlčí a nechápe. Kdybych věděl, o čem mluvím, asi by to bylo lepší, jenže já se ztratil asi už před pěti minutami. Zatracený alkohol, neměl bych tolik pít. Vidím, jak se mi točí další pivo a potom, no potom, bylo už jenom ráno. Tedy mezi tím pivem a ránem se toho očividně stalo dost. Světu přece nezáleží na jedinci, ten se točí pořád dál, ale já vše to velkoměstské dění prospal s hlavou opřenou o bar.

„Dostat tě včera domů nebylo nic jednoduchého,“ směje se Mike ráno. „Snídaně je skoro hotová a kafe taky, tak sebou hod', jo a mimochodem díky.“ Sice nechápu za co, ale něco do žaludku bych potřeboval a káva také není k zahoeení. Sunu se do kuchyně a přemýšlím, co bylo tak dobrosrdečného, že si zasloužím díky. Možná je to sarkasmus, ale po tom nebylo v hlasu mého kamaráda ani stopy. On mezitím září jako sluníčko. „No tak, co se stalo tak zázračného, že tu poletuješ jako včelka Mája,“ hlava bolí a jeho chování mi leze na nervy. „No, mám číslo na tu krásnou barmanku s tím, že někam vyrazíme. Ty jsi usnul, tak co,“ přiznává možná malinko omluvně, ale spíš šibalsky. Tak tomu říkám krásné první ráno v Izraeli. Nový život ve staré zemi začíná!

Třicetiminutový Jeruzalém

„Je tu nějaký umělec s doprovodem a mám je vzít na rychlou prohlídku Jeruzaléma. Možná stihneme i Mrtvé moře a Jericho, nechceš taky? Jestli jo, tak se sbal a za pár minut vyrážíme,“ křičí někde z chodby můj hostitel. Moc neváhám, sice můj dnešní původní plán byl poznávat Tel Aviv, ale přeci jenom Svaté město je jenom jedno.

Nyní se vraťme do školy. Hlavní město státu Izrael je?

No povězte vy, kdo máte alespoň střední školu, anebo nějaké geografické znalosti regionu.

Správná odpověď zní?

No, ono totiž záleží na tom, koho a kde se zeptáte. Je to divné, že ano. Bohužel mi přijde, že v Izraeli je máloco nezamotané, jednoduché a srozumitelné. Tedy zpět k rozmotávání klubka. Izraelskou vládou je takto označován Jeruzalém (od roku 1980 celý a nedělitelný, tedy jak západní, tak východní). Mezinárodní společenství však uznává za hlavní město Tel Aviv, jelikož neuznalo anexi východního Jeruzaléma z roku 1967 (a vlastně ani tu z let 1948–1949). Právě proto jsou ambasády a kanceláře mezinárodních organizací umísťovány převážně do tohoto přímořského města, zatímco izraelská ministerstva, vláda a premiér sídlí v Jeruzalémě. Je však nutné dodat, že i přes snahu být politicky korektní, některé země přeci jen otevřely styčné či konzulární úřady přímo v Jeruzalémě, a to především z praktických důvodů.

Svižná jízda po dálnici číslo jedna ubíhá bez přerušení a problémů. Projíždíme krajinou, která se pomalu zvedá a přechází do mírné pahorkatiny. V okolí silnice jsou často rozestavěny makety či zbytky obrněných vozidel, tzv. sendvičů. Jedná se o pomníky a připomínky války za nezávislost z let 1948 a 1949 i o něco pozdější šestidenní válku z roku 1967. V této oblasti probíhaly velice těžké boje, jelikož šlo o jedinou spojnici pro sionisty v obléhaném Jeruzalémě. Pohledem se snažím proniknout husté křoví rostoucí podél dálnice a v místech, kde se mi to podaří, je možné spatřit staré vojenské bunkry, podobné těm z našeho pohraničí. V nynější době nejsou potřeba a většina místních lidí se modlí, aby už nikdy nebyly.

Klakson, křik, blinkry jako by neexistovaly a jízda hodná demoličního derby. Chvilkami vůbec nechápu jak se Mike v tomto chaosu (se základním pravidlem: drsnější a rychlejší má přednost) dokáže orientovat. Projíždíme směrem k centru a situace se stává nepřehlednější. V jednu

chvíli našemu řidiči docházejí nervy a přes křižovatku i plnou čáru zabočuje směrem k parkovišti.

„Proboha, jak tu můžeš řídit? Tohle je neuvěřitelný bordel,“ lehce vyděšen zírám na Mika.

„No zvykneš si. Ono ti nic moc jiného nezbude. Všechnu tu má jistý princip, a když si zvykneš na klaksony, tak ti nakonec budou více pomáhat než škodit. Uvidíš sám,“ směje se.

„To spíš radši ne. Sebevrah rozhodně nejsem,“ přesvědčuji spíš sám sebe než jeho.

Jaffská brána je vstupním místem do starého města jeruzalémského. Většina turistů přichází právě tudy. Všude okolo nás se tak nacházejí skupiny „červenočepičkářů či žlutošátníků“ se sluchátky na uších a průvodcem s deštníčkem v popředí. „Tak doufám, že jsou všichni připraveni a jde se na to,“ řekne Mike a svižným krokem vyráží do spleti starodávných uliček a bazarů. Skoro bez dechu, i přes stín je pro Evropana v centru dost horko, se snažím neztratit záda našeho průvodce v davu. Jen zrychleně vnímám stánky s různými suvenýry a místní produkcí. „Na to bude dost času někde jinde, tady je draho,“ slyším češtinu někde z davu před sebou.

Velká cedule přibližuje neznalému turistovi opatření a omezení při vstupu ke Zdi nářků. Jen díky ní se mohu trochu orientovat. Stojíme v řadě před skenerem a čekáme na odbavení. „Jednou jsem tu byl a v kapse bundy mi našli zapomenutý nůž. Ochranka ho porovnála se svojí dlaní. Zkusila, jak hluboko by se dostal do těla a usoudila, že bych tím moc lidí nezabil a vrátila mi ho,“ říká s úsměvem Mike. No ne, že bych mu nevěřil, ale pohrávat si s místní ochrankou, která svým vybavením připomíná spíš armádu než obyčejné sekuritáky, se mi moc nechce. Krátká kontrola a jsme uvnitř.

Je to tu, všem známá Zeď nářků. Mike nám ukazuje, kde si máme vzít „instantní“ kipy a kam poté jít. Snažím se ho trochu brzdit, ale jenom mrkne a popohání mě dál.

Naše tempo je opravdu dost šílené. K mému zděšení právě přišla skupina s červenými čepičkami, kterou jsme potkali u Jaffské brány. „No ty tomu také dávají,“ ozve si mi za zády umělec a v jeho obličejí je vidět drobné rozčarování. Společně tedy skoro běžíme k nejposvátnějšímu místu židovství, prosprintujeme zastřešené prostory, sáhneme na kameny a už zase letíme zpět. Dvě minuty možná, maximálně tři.

Trocha vody a opět se vydáváme na další pochod uličkami. „Tohle je Via Dolorosa,“ slyším říkat Mika přede mnou. Vypráví jistě zajímavé věci, jenže já se snažím v pohybu něco vidět, občas někoho vyfotit a pokud možno nezašlápnout nějaké z arabských či židovských dítek, které se neustále motají pod nohama. Z výkladu tak zaslechnu každé desáté slovo.

Je to fofr a už stojíme uprostřed baziliky Svatého hrobu, v místě ukřižování Ježíše Krista. Rychlé kolečko vnitřními prostory, sáhnout na každý kámen, hlavně na ten u vchodu, na kterém byl podle bible Boží syn nabalzamován a už se před námi otevírá arabský trh u Damašské brány.

„Tak a máme to pod třicet minut, tomu říkám rychlost,“ usmívá se Mike u stánku s falafelem. Ono se není co divit, že se snaží podobnou „tour“ zvládnout co nejrychleji, za ty tři roky, co sídlí v Izraeli, už prováděl desítky lidí a oni většinou moc času nemají, rychlost je tedy rozhodující.

Umělec si sice trochu stěžuje, ale jelikož chce dneska ještě vidět Mrtvé moře a Jericho, po chvilce přemítání mlčí a pak i souhlasí. Ve fotoaparátu sice mám za dnešek desítky fotografií, ale kdyby se mě někdo zeptal, odkud jsou, asi bych jenom pokrčil rameny a cítil se dosti zahanbeně. Zbytek dne se mi změnil ve šmouhu pouště, silnice, modré barvy na obzoru a několika velbloudů. Matně si vybavuji koupání v přesolené vodě a večeri v Jerichu. Upřímně si říkám, že tohle už raději ne. Nechápu, jak to někdo vydrží třeba týden.

Od minového trekování po konverzační stanování

Nad zemí se ještě převalovala ranní mlha, když naše tříčlenná skupina zastavila u jedné z opuštěných pevností. Je druhý den po našem rychlovýletu do Jeruzaléma. Moje maličkost, Petra (Česka studující arabštinu v Ramalláhu) a Mike míříme na Golanské výšiny.

Sever Izraele může být mnohem zajímavější než jeho turističtější části. Jde pouze o to, co cestovatel hledá. Nejde pouze o krásnou přírodu, kterou ve zbytku země nenajdete, ale i o bouřlivou historii. Z ní zde zůstaly vojenské pevnosti a technika, která se v mnoha formách podílela na konfliktu mezi Sýrií a Izraelem. Golanské výšiny jsou hornatá oblast při jižním konci pohoří Antilibanonu. Po Izraelském vítězství v šestidenní válce v roce 1967 mu připadly jako kořist. V roce 1981, i přes protesty OSN potvrzené posléze rezolucí č. 497, celou oblast Izrael anektoval.

Téměř okamžitě zde začala výstavba osad, jež byla následována masivním příchodem izraelského obyvatelstva. V roce 2008 na Golanech žilo pouze 30 000 z původních 80 000 obyvatel, jelikož mnoho uprchlíků odešlo ihned po válce do Sýrie. Izraelská populace stále stoupla, a to ze 77 obyvatel v roce 1972 na 19 083 v roce 2008. Značná část stávajícího arabského obyvatelstva si sice dobrovolně ponechala syrské občanství, mnoho drúzů však slouží v Izraelské armádě. Je to psychologická bitva mezi minulostí a přítomností, a je vyživovaná strachem z budoucnosti.

Tanky, obrněná vozidla, kostry automatických zbraní i tunely a chodby starého opevnění jsou jako naplnění dětského, i když možná trochu hororového, snu. Vše otevřené a návštěvníkům plně dostupné. Stačí zajet jen kousek na severovýchod od Galilejského jezera k izraelsko-syrské hranici. Všichni tři tu pobíháme okolo a zkoušíme, jak by se dalo z čeho střílet. Největším překvapením je pro mě Pěť, na pacifistku si hru na válku docela užívá.

Do rukou bere kostru něčeho, co kdysi bylo padesátimilimetrovým kulometem a kropí nepřítele před sebou. Těmi jsou v tuto chvíli divoká prasata. Po „malých“ zbraních přijdou na řadu tanky. Většina z nich je otevřená, není tak problém sednout si na místo řidiče a pokochat se výhledem skrze hledáček několikatunového monstra. Hlaveň míří směrem do Sýrie (kam jinam). Atmosféra místa, společně s velkým počtem starého armádního motorizovaného parku (je tu například vrak britského tanku Centurion i dalších strojů), dává tušit, jak to tu mohlo vypadat ještě před pár lety. Pokud se situace mezi oběma zeměmi vyhročí, během několika málo hodin to bude zpět.

Mezi Izraelem a Sýrií stále nedošlo k uzavření mírových dohod, a tak jsou obě země de facto ve válečném stavu. To se občas projevuje neklidem na hranicích, který ale převážně způsobují demonstrace palestinských uprchlíků, kteří se snaží dostat zpět do své domoviny. Mnohdy bohužel končí vážnými zraněními i smrtí.

Kolem nás je naprosto ideální hřiště pro děti, no dobrá už slyším ty hlasy rodičů, že je to nebezpečné atd., ale představte si sami sebe v jejich věku. No neužili byste si to? Jediná chyba by se tu dala najít, a sice minová pole. Holt nic není dokonalé, ani tento prostor.

Izraelská armáda však na vše myslela, nebezpečná místa označila plotem a výraznými cedulemi „danger mines“. Stačí tedy preventivně vysvětlit prckům, co a jak, a vše bude v pořádku. „Hele kam to běží,“ prstem ukazuje Pěta na prasečí rodinu. Ta si to skrze minové pole žene přímo do Sýrie. „No asi si snaží zachránit kůži a tak běží k muslimům,“ bezmyšlenkovitě vyhrkne Mike. „No, a že jim v židovském státě, ale opravdu hrozí velké nebezpečí,“ směju se (až mnohem později se dozvídám o černém trhu s vepřovým masem). „No nevím, asi jim z toho tady hráblo, a tak chtějí spáchat hromadnou sebevraždu. Nepočkáme na nějakou tu šunku?“ ptá se náš řidič a průvodce. „No,

pokud ji tam pak půjdeš sesbírat, tak já se na to klidně mrknu,“ odpovídám.

Z oběda zadarmo (tedy nepředpokládám, že by tam pro něj někdo šel, ale člověk nikdy neví), zřejmě stejně nic nebude. Místní prasnice očividně zná rozmístění náloží lépe než lidé, kteří pole vytvářeli, a svoji početnou rodinu provádí s naprostou jistotou a bez sebemenšího zaváhání. „Ten klid jí závidím,“ proneše Mike „ale stejně si myslím, že by tu nášlapnou minu svojí vahou nespustila. Není dost těžká,“ dodává. Chvilka zamyšlení a přehrávání si všech možných vědomostí o nášlapných zařízeních, ale zřejmě má pravdu.

V hlavě se mi rodí nápad na experiment: stačilo by vzít kámen a pokusit se něco odpálit na dálku; ono by to asi nefungovalo, ale co kdyby. „Nad čím dumáš, pojd', Mike už nás volá,“ vytrhává mě z přemýšlení Petra. Jenom dobře, jistota je jistota a hrát si s minami není nikdy dobrý nápad.

Míříme ke kopcům nad Galilejským jezerem, které nám poskytnou krásný výhled na východ i západ slunce. Dokonalá noc.

O několik kilometrů dále za drúzským městem Masada, na svazích nejvyšší izraelské hory Hermon, se rozkládá monumentální pevnost Nimrod. V dobách dávno minulých střežila karavany směřující z Damašku do Jeruzaléma a dále do Egypta. Byla vybudována Saladinovým synovcem al-Azíz Uthámánem, jako nárazník před postupujícími vojsky šesté křížové výpravy. Je to konečná naší společné expedice. Ostatní se vracejí, kdežto já budu pokračovat pěšky dále směrem na západ podél syrských a poté i libanonských hranic. Ovšem ještě než se vydám na dnešní dvacetikilometrovou pouť národními parky, nemohu si nechat ujít návštěvu zříceniny tohoto hradu. Krátké rozloučení a jsem zase jen sám za sebe.

Své mohutné opevnění získala pevnost za vlády mame-luckého sultána Bejbarsa. Po skončení krvavých křížáckých

tažení ztratil hrad na důležitosti a byl poté využíván například jako vězení nebo později jako kasárna Francouzské koloniální armády. Nyní je přístupný turistům a dobrodruhům s krosnami.

Pomalu šlapu s batohem na zádech ke vstupní bráně. Sice je teprve devět hodin ráno, ale teplota dávno překročila 30 °C. Na parkovišti se objevují první auta s rozesmátými rodinami izraelských turistů. Rád bych si ruiny prohlédl ještě před tím, než všude budou mračna prohánějících se běsnících dětí. Nedaří se. Skupinky lidí mě předbíhají a někteří se potutelně usmívají.

V duchu přemýšlím nad věcmi v batohu, které tam nemusí být, je jich celkem hodně. Například šesti set stránková knížka na dlouhé večery či foťák s několika objektivy. Kdy už dostanu rozum a koupím si nějaký kompakt? Beztak už jsou mnohem lepší než moje tři roky stará zrcadlovka.

Konečně se mi podaří dostat k prvnímu informačnímu panelu. Zmáčknu tlačítko s anglickou značkou a se zasněným pohledem do údolí naslouchám historii této velkolepé pevnosti. Snažím se představit křižácké armády, které se rozbily o zdi tohoto hradu, obránce a bitvy. Po několika minutách však dávnou historii vystřídá dějepis mladšího data. Přibližně stejnou dobu, kterou příjemný hlas v mikrofону věnoval dvou set letému vývoji pevnosti, nyní věnuje propagandě. Pár kilometrů směrem do údolí bylo zabito několik izraelských vojáků během šestidenní války. Onen elektronický hlas všem návštěvníkům připomíná, jak by na ně, stejně jako na stávající vojáky, měli být pyšní. Nemám nic proti národní hrdosti, zvláště pokud se jedná o Izraelské obrané síly (IDF), ale přeci jenom mi to sem nezapadá.

Na podobné projevy vzdělávacího společensky ochranného systému si však do budoucna budu muset zvyknout a v případě poslouchání té „palestinské části pravdy“ se zase obrnit značnou dávkou trpělivosti. Snažím se projít každý kousíček opevnění i místností. Fantazii nechám

unášet kouzlem místa a nakonec se i celkem tvrdě nutím k odchodu, dal by se tu krásně strávit celý den, klidně i více.

Asi po desetikilometrové chůzi po značené cestě se dostávám k přírodní rezervaci Banias. Celkem tučná cena lístku (29 šekelů, cca 150 Kč) mě zprvu odrazuje od vstupu, ale značená cesta vede skrz. Ještě zkoumám mapu, ale minová pole po obou stranách, mi říkají, že tudy cesta nevede. Ačkoli nerad, platím.

„Nejpůsobivější kaskády v Izraeli,“ píše se na oficiálních stránkách parku. Stejně tak i potvrzené historické osídlení se datuje až do prvního století před Kristem, kdy zde král Herodes Veliký postavil chrám. Jeho ruiny je stále možné spatřit. Dalo by se říci, že jde o ideální turistické místo, jenže ono to má háček. Pokud někdo vyrostl v Čechách, či ještě přesněji na Vysočině, tak ho malinkatá řeka s několika stromy po stranách příliš nezaujme. Pro místní to musí být jistě oáza zeleně, ale pro mě se to stává spíše drahou překážkou na cestě na západ. K tomu všemu je ve vodě zakázáno se koupat a mám i pocit, že se jí i jen dotknut.

V úzkém údolí, kterým říčka protéká, z ničeho nic narazím na tank (zřejmě sovětský T-54). Celý rezavý leží na zádech jako brouk, který není schopný se překulit. Co tady asi dělá?

V těžké technice nejsem příliš zběhlý, a tak nevím, ke které straně tohle monstrum patřilo, ale přeci jenom mi sem jaksi nepasuje. Zapomenutý pomník má však lidem, kteří projdou kolem, připomínat, kde se nacházejí. Tedy na dostřel raket libanonského Hizballáhu.

Vyjdu ze skrytu stromů a nechám se vést prašnou cestou. Ještě než na ní vstoupím, všimnu si na druhé straně na plotě žlutočervené cedule „danger mines“. No, dokud jsem na správné straně, tak se vlastně nic neděje. Na podobné věci si pomalu zvykám. Horká válečná zóna to už pár let není, ale klidně by se jí opět mohla stát, tedy proč odstraňovat něco, co by se mohlo v budoucnu hodit.

Zvláště v době, kdy je podle mezinárodního humanitárního práva rozmisťování nášlapných min zakázáno. I když, buďme upřímní, ne že si s tím někdo dělá nějaké vážné starosti.

Masivní železná brána s ostnatým drátem na vrchu se stává o pár kilometrů dále celkem nečekanou překážkou v mé cestě. Naštěstí akorát přijíždí traktůrek a dveře se otevírají. Poprvé vstupuji do kibucu. Nebýt toho plotu okolo a strážních věží u vstupu, ani by vesnice nevzbudila žádnou větší pozornost. Je strašné horko, a když zahlédnu ceduli, která zve na ledovou tříšť, neváhám ani na minutu. Shodím těžký batoh na zem a sednu si ke stolu, několik rodinek sedí na trávniku a pozorují probíhání svých dětí po malých prolézačkách. Kdo je prodavač, netuším a přes celkem uvolněnou atmosféru si připadám jako bych tu nebyl. Nikdo na mě nereaguje a neptá se, co bych si dal. Jdu k pultíku, ale nikdo nepřichází. Po deseti minutách mám vybírání zmrzliny už dost a raději odcházím. Mám pocit jako by se za mnou ozvalo několikahlasné odděchnutí. Pohostinnost lidí ve zdejší kraji má opravdu zvláštní charakter.

Další osada na cestě se jmenuje Dan, pro mě dnešní konečná. Podle mapy by zde měl být kemp. Bohužel, i když jsem vše oběhal od plotu k plotu a od brány k bráně, nikde nic. Zoufale se sunu městečkem. „Potřebuješ pomoc?“ ozve se z lavičky mladá dívka. „No hledám tábořiště, asi jsem se tu tak trochu ztratil,“ věta která ve spojení s rozlohou vesnice musí znít dost divně. „Ty hebrejsky nemluvíš, že ne?“ ptá se smíchem. Kroutím hlavou, zatímco mě vede směrem k malému parku. Jeho středu vévodí, jak jinak, rezavý tank.

„Tady počkej, jen si zavolám. Tohohle jsi si nevšiml, vid?“ ukazuje na bílou ceduli na okraji trávniku. Očividně sem moc cizinců nejezdí. Informační cedule v hebrejštině totiž spíše vypadá jako „zákaz šlapání na trávník“ než v „případě zájmu o nocleh volejte...“. Netrvá to ani pět

minut a přijel mladík na kole. Platím několik šekelů, on mi ukazuje umývárnu a místo na stan. Celkem spokojen se obracím na onu dívku. „Toda raba,“ říkám.

„No a pak že hebrejsky nemluvíš. Já jsem Ayelet a tady odtud pochází moje rodina,“ říká s velmi citelnou touhou si povídat. Ne, že bych tak oplýval sebedůvěrou a vírou v kouzlo svého šarmu. Zvláště ne po celém dnu chůze s krosnou na zádech. Ale zde, mezi ploty, asi není zrovna mnoho lidí jejího věku, a tak je vděčná za každou příležitost si popovídat.

Před létem slíbila babičce, že na několik dní přijede a už je toho na ní moc. Přeci jenom život v podobné komunitě může být pro někoho zvyklého na Tel Aviv trochu nudný a nezáživný.

„Tak tady je jídelna, kde se dříve společně stravovali všichni obyvatelé kibucu,“ vysvětluje mi během prohlídky vesnice. Všechno se mění, nyní už mají lidé práci i mimo komunitu, a tak i tento společný duch pomalu zaniká. Komunitní prostory se používají spíše výjimečně, převážně jen ke společenským událostem či o svátcích. „Některý majetek je společný, ale hodně ho je i v soukromých rukou,“ dodává moje průvodkyně. Podobný proces postihl řadu dalších kibuců, které se spíš mění v mošavy, ty již nejsou tak pevně svazovány pravidly kolektivního vlastnictví. Ale i v této době je možné najít některé komunity fungující na principu společného vlastnictví a na základních myšlenkách původního osadnictví. Mnoho mladých lidí v nich hledá romantiku pionýrského období vznikajícího Izraele.

Povídáme si o politice a debatujeme pozdě do noci. Ayelet sloužila dva roky v armádě, a proto je pro mě vítaným zdrojem informací. „Nechceš se mnou jet zítra na pobřeží? Kousek od Ceasarey je místo, kam se sjede pár zajímavých lidí debatovat o problémech,“ těsně před večerním loučením mi ponouká nabídku, která se jen těžko odmítá. Původní plán byl sice trekovat na severu země,

ale na druhou stranu Izrael je zvláštní místo se spoustou zajímavých lidí, mnohdy však uzavřených a trochu ustrašených z cizích návštěvníků. Možná i proto jsem si nemohl nechat ujít možnost slyšet názory místních. Připadal jsem si jako romantický blázen, který se nechává unášet do dobrodružství na Blízkém východě mladou dívkou.

„Znáš tam vůbec někoho?“, ptám se klopýtaje po noční pláži další den své průvodkyně. Ta jen pokrčí rameny. „No vlastně jenom jednoho člověka,“ řekne po několika minutách, „a ani on neví, že přijedeš také“. Paráda. Od rána se nám podařilo přesunout se ze severního Izraele až na pláž Středozemního moře poblíž města Ceasarea. Ta se rozkládá na pobřeží Středozemního moře asi 60 kilometrů severně od Tel Avivu. Pro mě to byla úplně první cesta místní hromadnou dopravou a neobešla se bez jednoho či dvou drobných šoků. Nejdříve se mi podařilo, což je u mě celkem běžné, usnout. Když jsem po několika minutách znovu otevřel oči, kolem se tísnilo několik desítek vojáků, jimž na ramenou visela hezká přehlídka zbraní. Nejvíce byly zastoupeny útočné pušky americké výroby M-16 a M-4, nechyběly však ani izraelské Masady.

V našich politických šířkách nejsme na vojáky příliš zvyklí, a když už, tak s sebou nemají zbraně. Zásobníky byly plné munice a některé ledabyle koukaly z kalhot, jiné byly připevněny k puškám. Na každého (či každou, zde slouží i ženy, ale k tomu se dostaneme později) sice pouze dva, ale i to stačilo k pocitu lehké nervozity. Obličej zřejmě vystihoval pochody v mém mozku celkem přesně, jelikož Ayelet se snažila vysvětlit situaci: „Oni jednou domů na dovolenku. Není se čeho bát, ty zbraně mají pro naši ochranu, kdyby se něco stalo.“ No, možná to je pravda, ale autobus nacpaný vojáky od podvozku až ke střeše, je přeci jenom dobrý teroristický cíl. Tak to byla cesta sem. Kam přesně, to bohužel nevím a nejsem si ani